

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VI., Gróf Zichy Jenő ucca 43.
Telefon: Aut. 271—35.

Előfizetési ára: Egész évre 20 P.
Piramis papíron 30 P.
Postatakpt. csekksz. sz. 16760

A kitértekről és a kitérésekről.

„Renegátok” cím alatt cikket irt Kaszab Elemér, mely alkalmas a felekezeti békét megbolygatni, mely cél és hasznosságra való kilátás nélkül támad egy hatalmas tábort. Ez a tábor sok tekintélyre és hatalomra tett szert. Összeköttetései révén és nagy befolyásával sokszor hasznunkra lehet, de még sokkal többet árthat nekünk. Egy kitért mindig többet árthat, mint száz vérbeli antiszemita. Miért vaditsuk ellenünk a kitérteket, amikor nincs ennek semmi célja? Ne a kitértek ellen küzdjünk, hanem a kitérések ellen. Igyekezzünk megszüntetni a kór okozóját. A híres talmudi korban élt *Beruria* asszonytól származik a mondás: „Nem a bűnösöket, hanem a bűnt kell kiirtani.”

Ha Kaszab Elemér ismeri *Yorc-Steiner* „*Die Kunst als Jude zu leben*” című könyvét, nem göngyölíti fel a zsidóság leg-súlyosabb problémáját és én vele szemben nem óhajtom a kérdés egész komplexumát felölelni, ez meg is haladná egy cikk keretét, csak néhány mondattal óhajtom megvilágítani a probléma nehézségét.

A probléma legelső és legnagyobb nehézsége, hogy minden kitért elibünk tárhatja a római jog híres tételét: „*De internis non judicat praetor*”. És lehetünk bármilyen véleménnyel az egyes kitérések indokairól, nincs jogunk kétségbe vonni az illető jóhiszeműségét. De nem is lehet a kitéréseket egy kalap alá vonni, minden egyes esetet külön kell megvizsgálni és elbírálni.

A kitértek nagy százaléka semmiféle zsidó nevelésben nem részesült, nem ismeri a mi tanainkat és történelmünket, nem látott maga előtt soha komolyabb értelemben vett zsidó életet. Ezt a tömeget fel kell menteni *beszámíthatóság híjján*, mert ezek nem is tudták cselekedetüket kellőképp mérlegelni: „*Tinek senisbe bén huákim, puter*”.

Egy nagy csomó ember nem bírja elviselni a létérte küzdelemben a zsidóság hendikepjét és ezért tér ki. Ezek az úgynevezett: „anüsim“, modern marannosok. Nem egy ilyen esetben tudom, hogy az illető titokban igyekszik expiálni bűnét. És amikor senki nem látja, *rajong a zsidóságért és büszke őseire*. Azokról, akiket a szerelem hajt a keresztelő medence felé, nincs mit beszélni: „*Amor vincit omnia*”. Világszerte meglazult a vallásos érzés és a mai korban, midőn oly sűrűn gyilkolnak szerelemből, ha nem is menteni, de meg kell érteni, ha valaki szerelemből nem riad vissza a valláscserétől.

Egyéenként és esetenként kell elbírálni a kitéréseket, más az, ha X. vagy Y., egy „ben bli sém“ tér ki és más volna az, ha egy *Kaszab Elemér*, a pesti hitközség volt elnökének fivére térne ki. És egészen más volna az, ha teszem fel a lehetetlent, ha én *néhai Kurländer Rafael fia* kitérnék. Az én esetemben többé becsületes ember nem fogna velem kezét, joggal és majdan a föld kihányná csontjaimat. Viszont a világhíres államférfiu, az ismert „*kegyelmes ur*“ esete egy specifikum, mert már az apa, *a rabbinus*, szintén a kereszténységhez húzott.

Nincs módunkban számonkérni a kitértektől, miért hagytak el bennünket, de kár őket sárral dobálni, mikor nem egy közülök lelkiismeretfurdalást érezvén, csendben igyekszik jóvátenni az elkövetett bűnt. A kitért *Heine* csak lélekben tért vissza, ma is ott nyugszik a párizsi keresztény temetőben, de egy életen át igyekezett expiálni az ifjúkori bűnét. Sikerült is neki. Nemcsak Germánia nem tudja legnagyobb költőjének elfelejteni *zsidó mivoltát*, de mi zsidók is *zsidónak* tekintjük.

A „Beilis“-per idejében a bécsi *Stefanskirche* szószékén *keresztel a kézben* esküt tett az egyházfejedelem, kijelentvén mint kitért zsidó, hogy a zsidók ellen emelt vérvád nem igaz. Az eset világszerte nagy hatást váltott ki és erősen hozzájárult, hogy Ausztriában a zsidó ellenes mozgalom lecsillapodott.

Az is ismeretes, hogy *II. József császár* kitért zsidó tanácsára bocsájtotta ki a zsidók iránt jóindulattal telített rendeletét.

Sok hasonló eset közül még csak egyet akarok kiemelni, a híres *Chwolson* esetét. Chwolson kitérése után, a Pétervári egyetemen a szemotologia tanára volt, a legfelsőbb orosz körök meghitt embere és ő volt az, aki a zsidóságot nagy befolyásával sok pogromtól megmentette. Így a híres Szaratowi vérvád esetében tudományos felkészültséggel bizonyította és igazolta, hogy a vérvádnak semmiféle alapja nincs. Különösen az *orthodox zsidóság* minden bajával hozzáfordult és ő páratlan tekintélyével, mindenkor volt hitsorsosai védelmére állott. Ennek hatása alatt a zsidóság az ő kitérését megbocsájtotta. Irott bizonyítékok léteznek, hogy Chwolsonnal a *leg híresebb orthodox rabbik* érintkeztek. Jubileuma alkalmából tisztelői egy „*Festschrif*”-et adtak ki, a hódoló munkában zsidók is vettek részt, többek között a mi híres néhai *Bacher Vilmosunk*. Chwolson egy időben Budapesten is járt és felkereste a Rabbiszemináriumot, hol őt megtisztelő szivélyességgel fogadták. Chwolson 1911-ben halt meg, mikor egy héber napilap azt írta nekrológiájában, *hogy néhány százezer zsidó lélek neki köszönheti, hogy le nem gyilkolták.*

Nem akarom folytatni, mert különben könyvet kellene írnom Knigge nyomán: „*Der Umgang mit Getauften*” címen, de azt hiszem, hogy a fentiekkel beigazoltam, hogy Kaszab Elemér rendszere nem jó.

Viszont abban neki van igaza, amit *rasekol ivadék bárófiukról* ír és ha lelkes buzgalommal a kitérések ellen akar küzdeni, szívesen mellé állok.

Nem a kitértek ellen, hanem a kitérések ellen. Azonban ezen küzdelmet a családi nevelésnél kell kezdeni és az iskolában folytatni. A rabbik és a hittanári kar feladata, olyan szellemben nevelni az ifjúságot, hogy ez a kitérés folyamatot lecsökkentse. Teljesen megszüntetni úgy sem lehet. De ezt a célt fogja szolgálni Kaszab Elemér a leendő előljáró akkora is, ha ügyelni fog a hitközségnél, nehogy megismétlődjen, ami most történt, hogy éppen a kulturális és minimális kiadásokat több mint 50%-al, 3000 pengővel csökkentették.

ל"י הישועה על-עמך ברכתך סלה:

Dr. Kenéz-Kurländer Ede

REMÉNY

A zsidó

gyermek

lapja!

Egy különös „Méltóság”

„Bálájlu . . .“ A széles nagyvilágon, minden zsinagógában most olvasták fel Eszter könyvét, melynek hatodik fejezete elmondja, hogy ama bizonyos éjszakán került az álom Áhászvér szeméit. Mert a kényurak álmát még az ókorban is, mindenkor zavarta a nyugtalan lelkiismeret. Ilyenkor az volt az alkotmányos szokás, hogy behozták az uralkodónak az Emlékezések Könyvét, melyben fel volt jegyezve minden esemény és minden kormányzati terv. Valamint a régi orosz birodalom kormányzati formája nem volt más, mint király-gyilkossággal enyhített önkényuralom, úgy Áhászvér is 127 tartományak volt korlátlan Rasekolja, csak éppen, az Emlékezések Könyve korlátolta némileg az önkény teljességét.

Sámuel könyvében fel van sorolva Dávid király udvartartása. Volt neki hadügyminisztere, volt neki népjóléti minisztere, volt neki minisztere, aki az adók felett felügyelt. Voltak neki bölcsei, volt neki kultuszminisztere, papi személy, sőt volt neki házi papja is. Ezenkívül a Biblia felsorolja, hogy volt neki egy „Mazkir”-ja. Hogy ez a Mazkir miféle dignitárius volt, az mai napig nincs tisztázva. Mendelssohn fordítása szerint ez annyit jelent, kancellár. Károli Gáspár úgy fordítja, emlékiró. A legújabb és legmodernebb fordító Buber fordítása: Denkrat. Én szerénytelenül az összes forrásoktól eltérően a Mazkir méltóságot úgy értelmezem, hogy a királyi tanácsban helyet foglalt egy „Emlékeztető” akinek joga és kötelessége volt, a mindenkori királyt figyelmeztetni a hibákra és a teendőkre. Salamon király kétségkívül szintén hatalmas és nagy Rasekol volt, de neki is volt egy Mazkirja, mert a leghatalmasabb kényúr is tartozik tőrni, hogy emlékeztessék az elmúltakra és figyelmeztessék a teendőkre.

Csak nálunk a pesti nagy hitközségnél, ahol szintén vannak különböző dignitáriusok, hiányzik a Mazkir, aki az Emlékezések Könyvével a kézben figyelmezteti a választásokat intéző ötös tanácsot, hogy kik szereztek a multban érdemeket a hitközség körül és hogy kiket nem volna szabad mellőzni, mikor összeállítják a képviselőtestületi tagok listáját.

Ha a teljhatalmú ötös bizottság és annak élén az elnöklő Stern Samu megkérdezi Eppler Sándor főtitkárt, vajjon kinek volt abban oroszlánrésze, hogy a statusquo veszedelem elvonult, akkor Eppler Sándor kénytelen lett volna a Mazkir

szerepet teljesíteni és figyelmeztetni a bizottságot, hogy egy bizonyos névnek nem szabad hiányozni a listán. Ez szerintem alárendelt jelentőségű kérdés, mellyel nem érdemes komolyabban foglalkozni.

Azonban kérdem és egyszersmind állítom, hogy dr. Klár Zoltán nevét nem lett volna szabad kihagyni, mert Klár Zoltán volt az, aki Hajdu Marcel mellett segített megszerezni az új temetőt a hitközség részére. Mikor ez megtörtént és Klár Zoltán nélkül ez meg nem történik, akkor indította meg Hajdu Marcel a tárgyalásokat a Szentegylettel, mely tárgyalások eredményeként a Szentegylet évenként 200.000 pengőt utal át a hitközség pénztárába. Mikor elhangzanak a dicsőítő beszédek, hogy sikerült a hitközségnél a pénzügyi egyensúlyt helyreállítani, a Hajdu Marcel nevére senki nem akar emlékezni és még kevésbé arra, hogy a tárgyalások előfeltételeinek megszerzésében Klár Zoltán neki nagymértékben segítőtársa volt.

Hiányzik a mi hitközségünkben a Mazkir, aki emlékeztet.

Glücksthal Samu beszéde

Zajlik a választási élet, majdnem minden körzet külön ülésezik és ezen üléseken a hitközség vezetői beszámolnak az eddigi munkáról, az eddig elért eredményekről és kifejtik a programot a jövőre nézve és megjelölik az utat, amelyen haladni akarnak. Helyszüke miatt nincs módunkban minden egyes ülésről részletesen beszámolni, csak a jelentősebb és érdekesebb beszédeket tudjuk közölni, de ezek teljesen megvilágítják az eddigi munkát és betekintést nyújtanak a közeljövő teendőibe. Február 22.-én az Egyesült Lipótvárosi Polgári Kör dísztermében megtartott választói gyűlésen

Dr. Glücksthal Samu

beszédében mindenekelőtt kimentette a betegsége miatt távollevő Nagy Andor előljárót, majd így folytatta:

Tárgyi vonatkozásban egy gondolatot szeretnék hallani, egy tettet szeretnék látni, a multból fakadó elgondolást, a jövőben való reménykedést s akkor boldogan fogadnám azt, aki akár mint ellenfél, akár mint jóbarát jön, hogy a zsidóság helyzetén javítson. Nálunk nincs semmiféle klikkszerű uralom. Az ajtók nyitva vannak: Aki tenni akar valamit a zsidóságért, jöjjön be, nem zárunk ki senkit sem, mert minél több a kéz, mely dolgozik, minél több szív dobban, minél több agy gondolkodik, minél nagyobb tömeg áll rendelkezésre, annál inkább bízhatunk és reménykedhetünk a jövőben. De van-e oly kritika, gondolat, multa való hivatkozás és jövőbeli reménysugár, amelyet az ellenzék nekünk hoz? Nincsen és én sajnálom, hogy az egység nagy gondolatával szemben mégis van néhány hittestvér, akik miatt most nem lehet tökéletes az egység. Szerettem volna, ha

most elmarad az ellenzéknek ez a legcsekélyebb megnyilatkozása is, hogy egy nagy egységben mutatkozzék meg a magyar zsidóság, hogy mutassa meg: a nagy ideálok megértésében nem választ el minket semmi.

Nem aktagyártást folytatunk, hanem nagy építőmunkát végzünk és ahogy hetvenöt év után hálával gondolunk arra a generációra, amely a Dohány ucai templomban megadta nekünk a legragyogóbb építészeti remek egyikét, úgy meg vagyunk győződve arról, hogy azokat az alkotásokat, amelyeket elnökünk vezetése alatt mi végzünk, a következő századoknak márványtáblái megörökítik. Meg lesz örökítve az a generáció, amely vesztett háboru után súlyos gazdasági és lelki megrázkódtatások közepette tudott századokra menőleg alkotni és teremteni. A világot csak az alkotás viszi előre és ha szemrehányást tesznek nekünk azért, hogy olyan időkben, amikor szegények vagyunk, az alkotás terére léptünk, én azt felelem, hogy ez alkotás tisztesen és százszorosán hozza meg a jövő generációban a maga gyümölcseit. Ezek az alkotások egyenként olyanok, mint a kis katonák; az emberszeretet, a kultúra, a tudás, a művészet kis katonái, amelyek nagy ármádiában sorakoznak fel, hogy a magyar zsidóságnak maradandót alkossanak.

Ősszel be fogom mutatni az új gimnáziumot, hogy lássa meg mindenki; mit végez a magyar zsidóság a kultúra terén. Mi apáinktól kaptuk a vallásos érzést és nevelést, ma a gyermekek adják a szülőknek a tanításokat és ez a zsidó tanügynek lélekemelő eredménye. Ezzel szemben nincs olyan nagy áldozat, amit meg ne kellene hozni.

Mi tudatában vagyunk annak a rendkívül súlyos gazdasági helyzetnek, amely talán különösen súlyosan érinti a társadalom zsidó részét. Mi levontuk ennek a konzekvenciáit az egész vonalon, a terhek fokozatos leépítésével a legszegényebb rétegeknél az adók törlésével és a legmesszebbmenő takarékoság ki-méletlen keresztülvitelével elértük azt, hogy amikor ma már minden recseg, ropog, a zsidó hitközség pénzügyi helyzete nem romlott meg, hanem sziklaszilárdan áll.

Természetesen, hogy mit hoz a jövő, azt nem tudom. Mi ügyelve és figyelve állunk és végezzük a nap-nap után mindig erősebben kopogtató nyomor enyhítésének a munkáját. Ahol lehet a szegénységet enyhíteni, ott erőink szűkössége mellett is végezzük ezt. A pesti zsidó hitközség etikailag, erkölcsileg minden vonatkozásban becsülettel végzi kötelességét. És épen ezért természetesnek tartom, hogy a magyar zsidóság azt kívánja, hogy ez az irányzat, amelyet eddig követtünk, fennmaradjon továbbra is. Azt a szavazatot, amelyet a választók Stern Samura adnak, önmagukra adják le. Ez a legegyszerűbb matematikai konstrukció és ennek jegyében kérem szíves támogatásukat.

A közönség viharos tetszésnyilvánítással fogadta dr. Glücksthal Samu elnökh. magasszárnyalású beszédét.

Sel - Peszach cukor

A SELYPI CUKORGYÁR R. T. SELYP
ezidén is gyárt

HUSVÉTI CUKROT

a magyarországi autonóm orthodox izraelita Központi Iroda főfelügyelete mellett.

A husvéti cukor eladási és szállítási feltételeiről felvilágosítást ad fentnevezett gyár

KÖZPONTI IRODAJA: Budapest, V. Zrínyi u. 14.

A választási mozgalom

legérdekesebb eseménye *Hajdu Marcel* körzetében folyt le, hol háromezer éves hagyományok szellemében, komoly zsidó tudással ötvözött beszédek hangzottak el. Mózes születésének évfordulóját ünnepelték és az első felszólaló

Dr Hajdu Marcel

elnökhelyettes volt, aki hitvallást tett, hogy a szertartásügyeket, miként a multban, úgy a jövőben is a tradíciók patinás értelmezése szerint fogja vezetni, majd így folytatta:

Mindenkor és minden időben kérdezték ellenségeink: „Hécho köwuroszau sel Mause”, hol lehetne sirját megtalálni Mózesnek.

Amikor a Neho hegy tetején keresték, úgy tetszett, mint ha a hegy tövében lenne és amikor lent voltak, úgy fent látták sirját Mózesnek. A hagyomány szerint ez azért volt így, mert: „Selau jodá es köwuroszau“. Senki fia nem tudta, hol van Mózes sirja. Mert keresték a sirját Mózesnek, Mózes tanai terjesztésének sirját, gyakran igyekeztek őt eltemetni, gyakran ásták sirját, Mózes tanainak sirját, de a Mózes tanaiból, a Tórából kiáradó szellem nem engedi őt meghalni és azért nem halt meg Mózes, mert az ő tanai, a Biblia öt könyve, örökké élnek és ezért a mai nap, ez az ünnep a zsidóság örömnépe.

A zsidóságnak két nagy alkotása van: a Biblia és a Talmud. A Bibliát érdemes forgatni. A Biblia példázataiból tanulhatnak és okulhatnak a késői idők is. Tanulhatnak és okulhatnak, mert a viszonyok minden változásán át egyformák és változatlanok maradnak az emberek. A Biblia korának kis *patriarchalis országában* és a *Faraok* birodalmában, ezekben a rég mult legendák ködébe burkolt országokban ugyanazok az emberek éltek és ugyanígy botlottak meg mindig újból az emberek, mint ma . . . És mégis, vagy talán azért, mert emberek vagyunk, mert hibázhatunk, mert botolhatunk és azért, mert egymásra vagyunk utalva, és azért, mert a zsidóság másra, mint saját magára nem támaszkodhatik, azért szent kötelességünk az összefogás. Fogjunk össze, hogy a közélet, a valláserkölcsei élet, a gazdasági, társadalmi és a magánélet terén is mindent elkövessünk a zsidóság — és itt elsősorban a magyar zsidóságra gondolok — sokszoros veresztességének megakasztására. Csak így teljesíthetjük kötelességünket magunkkal, családjainkkal és embertársainkkal szemben. Akkor mondhatjuk csak: Mózes nem halt meg, mert szelleme, tanai és tanításai tovább élnek bennünk és utódainkban.

Dr. Hajdu Marcel elnökhelyettes beszéde mély hatást keltett az ünneplő közönség körében. Feszült figyelemmel hallgatták s közben sűrűn tört ki a tetzés zaja, végül pedig hosszas tapssal és éljenzéssel ünnepelték dr. Hajdu Marcellt.

Stern Samu

hitközségi elnök emelkedett most szólásra és beigazolta, hogy fiatal korában komoly zsidó iskolákat végzett és idézeteiből megállapítottuk, hogy a „Gersze de-jankesze”, az ifjúkori emlékek nem veszték ki nála. Jó héber kiejtése mindenkit meglepett, nem úgy, mint egyik-másik sűrűn szereplőnél, kik úgy ejtik ki a hébert, mint egy „betért”:

Amikor a választási gyűlések alkalmából a nagyon sok szép beszéd közben hallottam a zsidó tudásra való hivatkozással a héber citátumokat, eszembe jutottak gyermekéveim, mikor még iskolába jártam, de amikor ott, ahol én jártam, az iskolákat még chédernek hívták. Eszembe jutottak azok az idők, amikor én is jártam a talmud-tóra iskolába, de azt jesivának hívták. Eszembe jutott, hogy ebben a jesivában reánk, tanulókra, milyen fontos volt, hogy az a bársonyból készült „rebbe-kapedli”, mely tanulás alatt fejünkön volt, milyen finom legyen és hogy vajjon vörös vagy fekete atlaszból legyen-e ennek a kis sapkának a belseje. És eszembe jut az én anyai részről rokonom, ki nemrég nem Palesztinában, hanem Erecz Jiszroelben elhunyt, a Josef Hoffmann, jeruzsálemi nagy rabbi, akire nem azt mondom, hogy megboldogult, hanem: zecher cadik livrocho. Eszembe jut, amikor ő Pápán dajen volt és mikor én őt a jánosházai jesivából meglátogattam, azt mondotta nekem: „Nun zeige mir, was hast du gelernt” és mikor odaállottam és elmondottam tudományomat, hogy: „senajim ochsin betalesz” és hogy: „gid hanosche neueg boorecz üvechücz loorec” akkor azt mondotta: von dir kann noch ein Lamden werden”. Nem tudom, gondolta-e ő akkor, hogy én valamikor a Dohány uccai orgonás nagytemplomban fogok állani, mint a pesti izr. hitközség elnöke.

Igen tisztelt Uraim! Szép a héber tudás, de sajnós, a mai idők héber tudása csak a s z i d e r l i b ő l merített tudásokon alapszik, pedig nekünk módot kell adnunk a mai fiatal generációnak, hogy a mélyebb héber tudást is elsajátítsa, sőt a mi héber tudásainknak mozgalmat kell indítaniok, hogy minél több család gyerekeit bírják reá a héber tudás elsajátítására, mert ezekből lesznek az igazi zsidó érzésű hittestvérek, ezek lesznek a zsidóság mindenkori meggyőződéses fenntartói, ezek lesznek a vigyázói annak, hogy a zsidó iskolákban el ne muljék a zsidó gyermek hangja, amint a tórát tanítják, ezek lesznek a vigyázói annak, hogy a mi templomainkban ki ne aludjék a nér tómid, a hitnek örök világossága.

Igen tisztelt Uraim! Nekünk úgy kell utódainkat nevelnünk, nekünk a fiatalokba azért kell az Istenfélelmet, a vallás iránti érzést, a tiszta lélek iránti fogalmat belenevelnünk, hogy mikor kikerülnek az életbe, olyan tiszta lélekkel menjenek ki, hogy ne essenek bűnbe, ne térjenek le az egyenes, a becsületes útról, hogy a kabed esz ovichó vö esz imechó, a szeretet és a tisztelet az apa és az anya iránt, ne csak azért legyen a tóra igazsága, mert azok a szülők, hanem azért is, mert a szülők a tiszta, a becsületes életre tanították őket.

Nekünk, mint a hitközség vezetőinek pedig az a kötelességünk, hogy módot, alkalmat és segítséget adjunk Önöknek ezen tervek megvalósításához, ez az egyik főprogrammpontunk, mert az a meggyőződésem, hogy ezzel a programmal szolgáljuk legjobban, legszebben felekezetünk érdekeit. Ebben a programban különösen számítok dr. Hajdu Marcel elnökhelyettes-társamra, aki éppen a hitélet fejlesztése terén végez nagyszerű munkát.

Sűrűn szakította félbe a derű, majd a zajos tetszés Stern Samu beszédét és végezetül valóságos ünnepi ovációban részesítették az elnököt.

A tetszészaj csillapultával

Dr. Patai József

főszerkesztő mondotta a következő érdekes, igazi Patai-beszédet:

Elnök Uraim! Testvéreim Mózes tanításában! Zsidó irásokkal foglalkozó embernek valósággal gyönyörűség ez a mai ünnep, amely nem a személyi kultusz jegyében folyik, hanem a zsidóság problémáinak mélyébe igyekszik bevilágítani. A tudás fáklyáit emelték magasra és e fáklyák fényénél Mózes történeti alakja jelent meg előttünk.

A zsidó tradíció még Mózesről is távortartotta a személyi kultuszt. Mózes nem lett istenítés tárgya a zsidóknál, mint más vallások alapítói. Szinte szimbolikus ujjmutatás ez arra, hogy a zsidó vallás ügyeinek élén álló férfiakban csak az eszme képviselőit lássuk, a Gondviselés instrumentumait, akik sokszor maguk sem tudják, hogy az Ur tenyerére emelte őket és történeti hivatás eszközévé tette. „Móse lo jodá, ki kórán or ponoi”. Mózes nem tudta, hogy arcának fénye ragyog, mondja az Irás. Így látja Mózesben a zsidóság a férfiú mintaképét. Is ze Móse!

És mitől volt Mózes arcának ragyogása? — kérdi a zsidó legenda. És felel rá egy gyönyörű képpel: Amíg Mózes irt, egy tintacsepp a tollán maradt, ezt a fejéhez törölte és ettől kapta a fénysugarakat. Mózes Isten dicsőségét írta, jövő sorsokat sugárzott be szellemével, de ő megelégedett fényt-árasztó tollának egyetlen cseppjével és ebből az egyetlen cseppből kiáramló sugarakkal.

Mintha az alkotóművésznek is mintaképe, sorsának szimboluma volna Mózes, akinek jellemében a zsidó tradíció minden szép és nagy emberi vonás összpontosítását kereste.

Mózes a mintaképe a gyors határozottságú zsidó vezérnek. „Choziszo is móhir bimlacho? Láttál-e gyors férfiut munkájában?” Gyors férfiú — ez Mózes, aki gyors volt a Szentély építésében és ezért királyok elé állhatott. Így szól az Irás. Mózes a sivatagban „a legmostohább viszonyok között”, mikor még a man-

na és a víz sem volt biztosítva, hozzá fogott a Szentély építéséhez és nem aggódott azon, vajjon „lesz-e fedezet?” Mert tudta, hogy a zsidó nép szíve meg fog mozdulni, ha tudni fogja és teljes tudatában lesz, hogy a Szentek Szentélyét kell építenie a jövő számára.

És Mózes az írónak, a publicistának is mintaképe. Szó esett itt előbb a zsidó sajtóról és olykor bántó diszharmonijáról. De mindenre van példánk Mózesnél. „Keszóv löchó!” „Ird magadnak!” Kedved szerint! Így szólt hozzá az Ur. És a Midrás hozzáfűzi: Szóltak a szolgálat angyalai, a maláché basórész: Te engeded Mózeszt írni, úgy, ahogy ő akar? Némely túlbuzgó angyalok afféle előzetes cenzurát kívántak volna. De szólott az Uristen: „Lo chén avdi Móse!” Nem úgy. Az én szolgám Mózes „neemon hu” hűséges ő. Benne megbízhatom, Csak azt fogja írni, ami az én szent tanításomat szolgálja. Nem kell félni. A zsidó sajtó különböző felfogás szerint, különböző irányban foglalkozhat a zsidó közösség ügyeivel, de mindig hűséges és odaadó az eszméhez. *N e e m o n h u!* Aki a zsidó ügynek szenteli energiáját, tehetségét és nem kalandozik el idegen területekre, annak mindig és mindenek előtt a legszentebb a zsidó jövő. Ahol építés folyik, ott melléje áll egész lelkével. „Bechol bészi neémon hu!” Egész házában hűséges! Csak építsék a házat a zsidó örökkévalóság számára. A zsidó író tudja a zsidó közület értékét és szolgálni akarja akkor is, ha nem irhat mindig kedvére valót.

És „peszol lecho!” Szól az Ur Mózeshez. „Faragj magadnak” kőtáblákat. *Peszol lecho!* És a Midrás hozzáfűzi: „hapszolesz selchó” A forgács a tied! Az alkotóművész megelégszik a forgácsokkal, míg a halhatatlanság monumentumait faragja. Neki csak a márványtömbök forgácsa jut osztályrészül, míg az örökkévalóság emlékeit emeli.

A zsidó sajtó nevében köszöntöm a hitközség vezetőségét, amely mintaképpül választja Mózeszt, aki „merítve merített nekünk és a pásztoroknak” „Dolau dolo lonu velarojim” Mózes mindenki számára merített az örökkévalóság vizéből. „Nekünk és a pásztoroknak” Még a pogány pásztoroknak is. „Bisvil hasolaum” A béke kedvéért! Üdvözlöm a vezetőséget, amely a békét tűzte zászlajára. Hogy ne legyen különbség pártok és árnyalatok között. Hogy a zsidóságnak minden irányzatát egybe foglalja az az edény, amely a legmagasabb áldást tartalmazza Izrael számára. „S o l a u m” A béke az, amiről irásunk mondja, hogy nincs ennél külobb „keli machazik beröcho le' Jiszroél”. A béke Izraelnek áldástartó edénye. Nem akarunk ebben tömjént füstölögtetni. Kivánjuk, hogy a pesti hitközség vezetősége, amely ma itt szent nyelvünk szavaival szárnyalt a múltba, találja meg az utat a Biblia nyelvén hirdetett egyetemes zsidó jövő felé . . .

ANGOL, FRANCIA URIDIVAT,

FEHÉRNEMŰ ÉS KALAP-

KÜLÖNLEGESSÉGEK

SCHULZER és SCHWIMMER

BUDAPEST VI., ANDRÁSSY-UT 47.

TELEFON: 145-99.

Lapot a gyermeknek!

Örömmel olvastam a „Szombat” legutóbbi számában egy felhívást a zsidó szülőkhöz, melyben a *Remény* című gyermeklapra hívja föl a figyelmet. Anélkül, hogy e lapot láttam volna, vagy hogy szerkesztőjét ismerném (így hát nem lehet elfogultsággal vádolni), kénytelen vagyok ezen lap nagy horderejére az illetékes előljáróság figyelmét felhívni és támogatását a legnagyobb mértékben kikérni. A szomorú emlékű kommunizmus ideje elevenedik föl emlékezetemben e gyermeklappal kapcsolatban és a gyermeknevelés terén egy utánzatravaló példát elsajátíthatunk tőlük. 1919 tavaszán a kitünő mesélő *Paulini Bélával* egy gyermeklapot bocsájtottunk útnak új irányban, modern szellemben. Alig jelent meg néhány száma e lapnak, mikor — sajnos — beköszöntött a proletárdiktatura. A közoktatásügyi népbiztosság első cselekedetei közé tartozott, hogy e gyermeklapot is elkommunizálta és saját izlése szerint szerkesztve, tizezernyi példányban terjesztette — *ingyenesen* — a proletár gyermekek között, erős propagandát fejtve ki a proletárdiktatura iránt. A leromlott gazdasági világunkban a középosztály gyermekei sóvárogva várnak egy-egy gyermeklap olvasására, de a szülők legnagyobb részének nem áll módjában e csekély örömet sem megszerezni gyermekeiknek. Pedig egy helyes, valláserkölcsi alapon megszerkesztett gyermeklap példátlan nevelő hatással lenne gyermekeinkre. Fáradságot, költséget nem kimélve e munkakörbe kellene beállítani kiváló mesemondóinkat, íróinkat és a *Remény* c. lapot *ingyenesen kellene szegénysorsú zsidó gyermekek részére közre bocsájtani*. Ne csak a sorstól megáldott jobsorsú gyermekek részesüljenek a gyermeklap okozta örömeiben, hanem a sorstól mostohán bánt gyermekek is leljék örömüket a szép mesékben és lelki gyönyörökben. A vallási életből vett mondákkal, lelki példázatokkal lelket nemesítő hatást érhetünk el és nagyszerűen készíthetjük elő gyermekeink lelkét a zsidó erkölcs fogékonyságára. Amint a „Szombat” hasábjain már több ízben felszólaltam az ifjúság vallásos nevelése érdekében és úgy tudom, eredménnyel, úgy biztosra veszem, hogy illetékes hatóságunk megszívleli az elemi- és középiskolás gyermekek érdekében irt ezen soraimat is és a „bis dat, qui cito dat” alapján rövidesen örömeiben részesíti szegénysorsú zsidó gyermekeinket.

Mayer József

KÖNNYEN AKAR JÁRNI KELNI ?

Olvasom, ■ ■ ■ nem olvasom ■ ■ ■

Nem olvasom

Mózes - emlékünnepe volt Hajdu Marcel körzetében. A körzeti elnök Weisz Márk sok zsidó tudást és világi műveltséget eláruló beszédében kritikát is gyakorolt az elmúltak felett. Ilyesmi ritkán szokott előfordulni a felekezeti élet forumán. Hosszas habozás után végre ki is mondotta, hogy a zsidó közélet megsínyli és ennek káros hatásait érzi, hogy a rabbi urak között *nincsen béke* és hiányzik a megértő összműködés. Nincsen béke a főkántorok között, úgymond, és nincsen béke a felekezeti lapok szerkesztői között. És folytathatta volna : nincsen béke az *előljárók* között és nincsen béke a zsidó vallásu *törvényhozók* között. Nem lehet tagadni, hogy kevés a béke és a megértés a felekezeti élet szerényebb tagjai között is, és, hogy a folyton hangoztatott gyönyörű szép jelszavak kevés komoly követőkre találhatnak. „*Pax, pax; et non erat pax.*“

Olvasom

A nagyváradi orth. hitközség leszállította a gabellát és így olcsóbb húshoz jutatta a közönséget. Többször hangsúlyoztam, hogy a „kasrusz alanyokat” csak úgy tudjuk szaporítani, ha olcsó húst

olcsó maceszt adunk hittestvéreinknek és olcsó vágatási díjakkal hozzászoktatjuk őket a rituálék betartásához. Minnél alacsonyabb gabellát állapítunk meg és minnél olcsóbb maceszt adunk hittestvéreinknek, annál nagyobb tömegek veszik majd igénybe kasrusz intézményeinket és ezzel a hitközség bevétele is emelkedik.

Nem olvasom

Dr. Biedl Samu szegedi elnök gerinces nyilatkozatát a „Dél Magyarország” napilap hasábjain és ismételten megállapítom, hogy a magyar zsidóság már rég sajnosan nélkülözi Biedl Samu jelentős közreműködését az Országos Iroda vezetésében. Br. dr. Kohner Adolf az Iroda nemes elnökétől várjuk a kezdeményezést, hogy teret nyisson Biedl Samu gerinces egyéniségének és kiváló tehetségének, melyet parlagon hevertetni vétekekkel határos.

Olvasom

a nyiregyházi Szentegyesület 74.-ik évi jelentését. Arányítva a pesti nagy Chevrához, roppant kicsi az ottani pénztárforgalom, mindössze 17 ezer pengő és ennek dacára bámulatraméltó módon teljesen és tökéletesen megfelel hivatásának. Az ottani konzervatív irányzatnál fogva a sirok virágdísszel való ellátásának tételével nem találkozunk. A jelentés fájdalmasan és megható módon emlékezik, hogy az elmúlt évben az orthodoxok békésen kiváltak és új Chevrát alakít-

tottak. A jelentés fájdalmasan, de büszke önérzettel felemlíti, hogy a kiválás semmikép nem akadályozták, sőt hittestvéri megértéssel támogatták az orthodox Szentegylet létesítését. Az orthodox Szentegylet új temetőjének felavatásánál a régi 74 éves Chevra előljárósága tiszteletileg és teljes számban jelent meg.

Olvasom

Linetzky Bernát, a Dohány ucai templom kiváló főkántora Nagyváradon, a Kereskedelmi Csarnok nagytermében koncertet rendez. Ez ellen nem is lehet senkinek kifogása és csak azért említjük meg, mert néhány héttel ezelőtt egyik ugyancsak kiváló főkántorunk egy zsidó kultur-estélyen szerepelt, ahol nagy sikert aratott. A koncerten jelen voltak a zsidó közélet vezető egyéniségei, rabbik, a hitközség elnöke, alelnökei és előljárói. Néhány nappal később a főkántor szigorú hangu levelet kapott a szertartási ügyosztálytól, amelyben figyelmeztetik, hogy ha még egyszer nyilvános koncerten szerepelni merészkedik, úgy stb. stb. Hát tisztelettel kérdezzük: mit jelent ez? Amit az egyiknek szabad — azt nem szabad a másiknak?

Olvasom

Az Országos Egyetértés „Röntgenezés” rovatában B. S. átvilágítja Szabolcsi Lajos hirdett anticionizmusát. Az ultraviolet sugarak hatása alatt kiderül, hogy ez az anticionizmus tulajdonképpen kóros elváltozás. Nem is olyan régen, tiz évvel ezelőtt Szabolcsi még telítve volt egészséges cionista eszmékkel, amit igazol egy az Egyenlőségbe írt régi cikke, melyben cioni lánngolással indítja meg a gyűjtést a Palesztina alapra. Unalmas volna itt ösmertetni az utat, mely e cionista hitvallomástól

ama tudatos és rosszakaratu ferdítésig vezet, mely szerint lord Melchettet keresztény temetőben helyezték örök nyugalomra, de van egy nagyon jó ötletünk arra nézve, miképen lehetne Szabolcsit a cionizmus tántoríthatatlan hivéül megnyerni. Miután Szabolcsi szenvedélyes gyűjtő, az Egyenlőség pedig kitűnő gyűjtési orgánusra, illetve lapjára kellene bízni a Keren Kajemeth akció lebonyolítását. Így a gyűjtés is jó kezekben volna és a jövőben a lord Melchett-féle kacsákat sem találná fel az Egyenlőség.

Olvasom

A Magyar Zsidó Szemle eddigi szerkesztője: *Hevesi Simon dr., Weisz Miksa dr. és Friedmann Dénes dr.* eltávoznak a lap éléről és átadják helyüket *Hevesi Ferenc dr.-nak* és *Löwinger Sámuel dr.-nak*. Őszintén szólva nem egészen értjük, mi szükség volt erre a változásra. Az eddigi szerkesztők szerkesztették olyan jól, hogy az ujak elé ne tekintsünk különösebb várakozással. Nem is tudjuk egyébbel magyarázni ezt a szerkesztő változást, mint személyi okokkal. Hevesi főrabbi nyilván az apai örökség egy újabb részletét folyosította fiának a szerkesztői pozíció átadásával, Weisz Miksa dr. távozása pedig azzal magyarázható, hogy elkedvtelenedett annyira, hogy az utóbbi időkben már a rabbitestület üléssein sem vesz részt. Csak *Friedmann Dénes dr.* távozásában nem tudjuk felfedezni az önkéntességet. Ő tehetséges és ambiciózus fiatalember, aki nem azért szokott kiharcolni magának pozíciókat, hogy azokat önként otthagyja. Ha letette a szerkesztői címet, akkor ez csak felsőbb nyomásra történhetett. Honnan, *kitől* indult, ki ez a „felsőbb nyomás”, és mi volt a célja, igazán érdemes volna ezt kipuhatolni.

Olvasom

Biedl Samunak a szegedi hitközség elnökének a Pro Palesztina Szövetség legutóbbi matinéján tartott beszédéből minden kommentár nélkül közöljük az alábbi figyelemreméltó részletet:

— Amikor kézhez kaptam azt a hetilapot, mely a magyar zsidóság hivatalos lapjának hirdeti magát s amelynek legutóbbi számában olyan cikket olvastam, amelyből öröm cserdül ki azon, hogy a Palesztina-ügy megbukott, akkor könnyet töröltem ki a szememből, hogy Magyarországon ilyen is megtörténhet.

— A saját pénzünkön fenntartott orgánum — és itt idézem dr. Otto Abeles ur előadásának azt a részét, melyben megemlékezett, hogy a mi pénzünkért mészároltatták le saját véreinket Ukrajnában — közleménye harsogja kárörvendő hangon a fülünkbe a Palesztina-eszme bukását? Nem! Nem vagyunk kénytelenek ezt az ujságot olvasni! Ilyent önérzetes zsidó nem tűr el. Ez nem szórványos tünet ennél a lapnál. Ez egy irányzat. A magyar zsidóság nem becsüli meg magát, ha nem löki ki magából azt a szellemet, amely örül azon, amin az egész zsidóságnak szomorkodni kell.

Három a magyar igazság

Három dolog szükséges ahhoz, hogy a tea maradéktalan élvezetet nyújtson:

- 1.) A keverék helyes megválasztása
- 2.) Az ital helyes elkészítése.
- 3.) A hozzávaló helyes megválasztása.

Válassza ki közismert tea-keverékeink közül az izlésének legjobban megfelelőt és ne tévessze szem elől

Tea speciálüzletünk

évtizedes tapasztalatokon nyugvó útmutatásait.

Meinl Gyula

HIREK

Botrány a közgyűlésen

Február 28.-án este ült össze a régi közgyűlés, hogy utolsó ténykedéseként megválassza a 25 képviselőtestületi tagot. 24 név említését egyhangú, lelkes eljenzés kísérte, Szabolcsi Lajos nevének említésénél azonban szégyenpir futotta el az emberek arcát. Felállt Quitt Lipót és titkos szavazást indítványozott, ami egyet jelentett volna Szabolcsi kibuktatásával. De Quitt nem indokolta meg indítványát és elmulasztotta megemlíteni, hogy neki csak Szabolcsi ellen van kifogása. Ez félreértésre adott okot. Hevesen nekitámadtak és tomboló vihar keletkezett. További botrányok elkerülése végett Quitt visszavonta indítványát. Később kiderült a tévedés, mindenki sajnálta, hogy ok nélkül bántották Quittet és fájlalták, hogy nem buktatták ki Szabolcsi Lajost. Irjuk be az Emlékezések Könyvébe: A közgyűlésen Stern Samu elnökölt, az indítványt Eppler Sándor olvasta fel. „Wegam Charvanu”, — a jegyzőkönyvet Csergő Hugó vezette.

Propagandagyűlés a IX. kerületben

A Hitközségi Párt február 26.-án este propagandagyűlést tartott a IX. kerületi körzet Páva utcai helyiségében. A gyűlést, melyen *Stern Samu*val az élén a hitközség vezetőségének több tagja jelent meg, *Zahler Emil* dr. díszelnök nyitotta meg nagyhatású beszéddel. „Programot nem adok — mondotta — mert életem nyitott könyv, mindenki tudja rólam, hogy orvosi munkámon kívül minden energiámat és időmet a jótékonyagnak és a IX. kerületnek szentelem”. Kijelentette még, hogy a jótékonyági munkát új alapokra fektetve a jövőben azon fog dolgozni, hogy a rászorulókat alamizsna helyett az előljáróság támogatásával szövetkezeti alapon existenciához juttassa. Életcéljának tekinti, hogy a IX. kerületben iskola létesüljön. A nagy tetszéssel fogadott megnyitó beszéd után *Vass Lajos* körzeti elnök szólalt fel, aki a Hitközségi Párthoz való csatlakozásra szólította fel a jelenlevőket. *Stern Samu* volt a következő felszólaló, aki régi emlékeit idézve megemlítette, hogy annak idején Budapesten megtelepedve először a IX. kerületben lakott s itt kezdte meg hitéleti működését. *Darvas Gyula* és *Hajduska Adolf* szólaltak még fel s szintén a Hitközségi Párt támogatására hívták fel a közönséget.

A VIII. - IX. ker. IZR. Nőegylet március 5.-én csütörtök d. u. 5 órakor Páva-u. 39. sz. alatti tanácstermében *Béth Jákob* előadást rendez. A rendkívül érdekesnek ígérkező előadás műsora: 1.) *dr. Zahler Emilné* megnyitó beszéde. 2.) *Baracs Marcelné*, a Minosz elnökasszonya, 3.) *dr. Lázár Piroska*, 4.) A Páva uccai templom énekkara héber dalokat ad elő *Gottschall I.* karnagy vezetésével. Az egyesület elnöksége ezúton hívja meg tagjait és minden érdeklődőt az előadásra. Belépődíj nincsen.

Az Imit Ujvári emlékűnepe. Az IZR. Magyar Irodalmi Társulat február 25.-én a hitközség dísztermében ülést tartott, melyet az elhunyt nagy író, *Ujvári Péter* emlékének szentelt. *Kóbor Tamás* hatásvos megnyitója után *Peterdi Andor* rajzolt megragadó képet Ujváriról, a mostohasorsu íróról és az emberről. *Holder József* egy Ujvári Péter emlékének szentelt szép versét olvasta fel, majd *Ungvári*

Endre a Magyar Színház tagja adott elő egy, a könnyes-mosolyos humor szivárvány színeiben játszó, remek Ujvári novellát. Utána *Munkácsi Ernő* dr. a hitközség főügyésze római naplójából olvasott fel egy részletet, végül *Kóbor Tamás* záróbeszédében felhívta a termet zsúfolásig megtöltő közönséget, hogy *Ujvári Péter* emlékét ragyogó műveinek olvasásával ápolja.

Dr. Dach Géza ismert fővárosi ügyvéd, *dr. Dach Sándor* főorvosnak és nejének, *Rakonitz Mirzának* fia, február 22.-én kötött házasságot *Frankl Mully* kisaszszonnyal.

Freudiger Lipót kormányfőtanácsos. A kormányzó a napokban kormányfőtanácsossá nevezte ki óbudai *Freudiger Lipót*ot, a közgazdasági életben jelentős szerepet játszó *Freudiger* cég egyik főnökét. *Freudiger Lipót* amellet, hogy az ország egyik legnagyobb ágy-ruha és fehérnemű gyárát vezeti kitűnő szakértelemmel, a hitközségi életben is jelentős tevékenységet fejt ki mint a budapesti orth. hitközség tb. elnöke s több orthodox intézmény és egyesület megalapítója és elnöke. Megérdemelt kitüntetése mindenütt osztatlan örömet keltett.

A **Torasz Cheszed** új elnöke **Szatmári Béla** ünneplése. Kedves és intim ünnepség keretében iktatta be új tisztségébe a **Thorasz Cheszed** budapesti imaegyesület új elnökét, **Szatmári Béla** háztulajdonost. Vasárnap este a **Rombach utcai Niszel** vendéglőben bankettet rendeztek tisztelői és barátai az új elnök tiszteletére. **Szatmári Béla**, aki néhány évvel ezelőtt visszavonult nagy hírű üzletétől és azóta egész munkásságát a zsidó jótékonyágnak és a zsidó vallási intézményeknek szenteli, a jótékonyági ügyosztály egyik lelkes buzgalmu tagja, aki nagy áldozatkészséggel, jelentékeny összegekkel támogatja az intézményeket. Nemrég az **Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesületnek** létesített egy nagyobb alapítványt és a kerület szegényeinek nagylelkű gyámoltásával tette nevét ismertté. Emellett igen vallásos és a zsidó tudományokban jártas férfit, akiben az új templomegyesület méltó elnököt talált. A tiszteletére rendezett banketten elsőnek **Braun Izrael** egyesületi rabbi köszöntötte és méltatta kiváló érdemeit. Majd **dr. Zahler Emil** előljáró üdvözölte a hitközség nevében a „minden zsidó igazi mintaképeül szolgáló” **Szatmári Bélát**. **Dr. Patai József** a **Múlt és Jövő** szerkesztője, **dr. Schönfeld József**, a **Zsidó Szemle** szerkesztője tartottak lelkes beszédeket a zsidóság iránti kötelességekről, amelyeket **Szatmári Béla** oly lelkesen teljesít. **Galambos Jenő**, a jótékonyági ügyosztály főtanácsosa az **Izraelita Szünidei Gyermektelep igazgatósága** nevében fejezte ki elismerését az ünnepeltnek.

ESKÜVŐ. **Léderer Samu**, a **Duna Kekszyár Rt.** vezérigazgatója és nejének leányát **Ibolyát**, március 8.-án fél egy órakor vezeti oltár elé a **Dohány utcai templomban Grünfeld Pál** főlobirtokos. Az ifju párt **dr. Hevesi Simon** vezető főrabbi esketi. Gratulációk a **Royal szálló fehértermében** lesznek.

Pályázati hirdetés

A budai izr. hitközség metsző-samezzi (sóchet, ubodek, báál-kore és báál-tefilo) állásra pályázatot hirdet. Mőhel előnyben 40 éven aluli, megfelelő képesítéssel bíró magyar állampolgárok, kort családi állapotot és eddigi működéseket igazoló okmányokkal felszerelt pályázatukat a budai izr. hitközség előljáróságához (II. Fő u. 12. I. 8.) legkésőbb március hó 20.-ig küldhetik be.

Javadalmazás (fizetés, családi pótlék és lakpénz stb.) megegyezés szerint.

Hirdetés

A **Pesti Chevra Kadisa Izr. Szentegylet** az általa létesített árvavédő- és nevelő-alap kamataiból nyújtandó segélyekre ezennel pályázatot hirdet. Pályázhatnak mindkét nembeli 6—14 év közötti izraelita vallásu budapesti lakós árvagyermek. Előnyben részesülnek a hadi-árvák, valamint tagok árvái.

A folyamodványok, amelyekhez születési, valamint az árvaságot igazoló okmányok csatolandók, 1931. évi március hó 15.-ig nyújtandók be a **Chevra Kadisa** előljáróságához. Egyebekben felvilágosítással szolgál az igazgatóság (VI., **Laudon ucca 3.**).

Engel Julia utóda

ANDORF JÓZSEFNÉ

keztyük gyári lerakata

BUDAPEST,

VII., ERZSÉBET-KÖRUT 5. SZ.

Saját gyártmányú keztyük, őz- és szarvasbőr-különlegességek, fűzők, gyógyhaskötők mérték után, melltartók, harisnyák. Vidéki rendeléseket postán szállít.

TISZTITÁST ÉS JAVITÁST
ELVÁLLAL.

Szerkesztésért és kiadásért

Dr. Kenéz-Kurländer Ede felel

Váradi Béla „Forum” nyomdája. Budapest, V., Zoltán u. 1. Tel.: Aut. 235—38.

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára